

Tarih

İsmail ÇOLAK

OSMANLI'NIN ESRARI

İnsanlık tarihinin eşine az rastlanır en muhteşem ve en uzun ömürlü devletlerinden birini kurma şerefine erişen cihan sultanı Osman Gazi, bütün benliğini, varlığını, varını yoğunu “İlâ-yı Kelimetullah” davası uğruna adamıştı. Bunu en büyük zenginlik kabul etme anlayışı içerisinde “*Dünyada garip bir yolcu gibi ol!*” hadis-i şerifi gereğince fevkalade mütevazı, dupduru bir hayat sürmüştü.

Cihan Devletinin Kurucusunun “Garip” Mirası

25 yıllık beyliğinin sonunda arkasında şu garip mirası bırakmıştı: Denizli bezinden sarıklık bez, Alaşehir dokumasından sancaklar, kını ve kabzası sade bir kılıç, bir tikreş, bir mızrak, bir sırtlak telekesi, bir çift sokman çizme, bir kat elbise, bir tuzluk, bir kaşıklık, Sultanönü’nde ve Yenişehir’de sekiz at, konuklar için beslediği (100 kadar) iki koyun sürüsü... Altını, gümüşü ve akçesi ise hiç yoktu. Miras hesaplanıp dökümü yapıldıktan sonra oğlu Alâeddin Bey, Orhan Bey’e şu ibretli sözü sarf edecekti: “Atlar hükümdara kalır, koyunlar devlet malı olur, geride bir şey yok ki paylaşalım!”

Fransızlarda Osmanlı Korkusu

Yıldırım Beyazıd, 1396’daki Niğbolu Zaferinde 130 bin kişilik Haçlı ordusunun 100 binini yok ederek öylesine ağır bir darbe indirmiş ve öylesine unutulmaz bir ders vermiştir. Meselâ Fransızlar bu durumdan etkilenerek 1397 yılı Ocak ayını “millî matem” günü ilan edecek ve bundan sonra bir daha da kolay kolay Osmanlı’nın karşısında çıkmaya cesaret edemeyecekti.

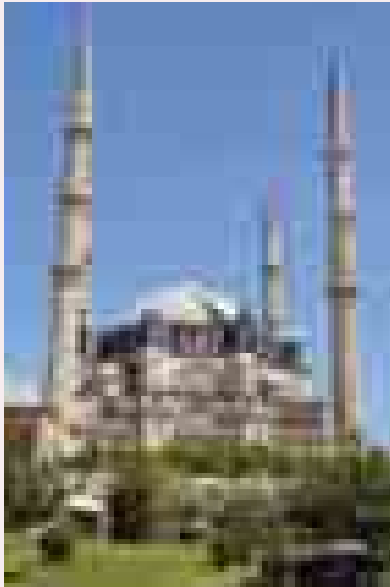
Kadı: ‘Oturma Begüm!’

Sultan Fatih, Fatih Camii yapılırken iki mermer sütunu üçer arşın fazla kesip kısaltan mimarbaşının ellerini kestirmişti. Mimar da Fatih aleyhine dava açmış ve mahkemelik olmuştu. Mahkeme çağrısı sultana ulaşınca hiç yüksünmeden icabet etmiş ve hissiyatını “Emir şer’i şerif’indir (şeriat!)” ifadesiyle sergilemişti. İstanbul kadısının huzuruna çıkınca usulü bilmediğinden başköşeye geçmek istemişse de hemen kadının ihtar ve ikazına maruz kalmıştı: “Oturma Begüm! Hasminla kanunen yüzleşip onunla aynı şekilde ayakta dur!” Kadı, haksız ve hükümsüz el kestirdiği için

Fatih'in de ellerinin kesilmesine hükmetmişse de mimarbaşı kısas talep etmediği için padişah, günde 10 akçe tazminatla paçayı kurtarmıştı. Hatta Fatih, kısastan yakayı sıyırması sebebiyle tazminatı kendi rızasıyla 20 akçeye çıkarmıştı. Osmanlı'nın gecikmeyen ve hakkın lâıkiyle yerini bulduğu gerçek adaletinden işte altın bir tablo ve Fatih'in kahredici gücüne rağmen, boynunun kıldan daha ince olduğu adalete işte sonsuz saygı ve bağlılığı...

Osmanlı'nın Mucit Topçu Padişahları

Havan topunu İstanbul'un fethi esnasında ilk defa döken ve kullanan Fatih olmuştu. Surları dövüp yıkan o büyük topların (Şâhi gibi) balistik hesapla-

rının yapımı ve dökümünü ise Türk ustalarla beraber üstlenmişti. Bunları ilk kez Macar topçu Urban'ın döktüğü eksik bir bilgidir. Doğrusu, Osmanlı tophanesinde iş bulan Urban'ın bir

top döktüğü ve ilk atışta parçalanması neticesinde kendisinin de can verdiğidir. Dolayısıyla fetih sırasında kullanılan toplar

öz be öz Türk ustalarının (Muhliddin Efendi, Sarıca Sekban ve tabii ki Fatih) yapımıdır. Diğer taraftan tarihte ilk içi yivli topu 1868'de Almanlar değil, bundan asırlar önce Sultan II. Beyazid icat etmişti. Oğlu Yavuz, giriştiği fetihlerin (Çaldıran, Mercidabık ve Ridaniye) çoğunu babasının döktürdüğü toplar sayesinde kazanmıştı.

Topkapı'dan Dolmabahçe'ye Osmanlı

Osmanlı'nın yükselme dönemine girdiği Fatih zamanında klasik Türk mimarisine göre gayet sade ve gösterişsiz bir şekilde imar edilen Topkapı Sarayı, zirveye erişmenin en mühim alâmetlerinden birisidir. Buna karşın Abdülaziz zamanında Avrupa'dan alınan dış borçlarla Batı tarzı mimariye göre 9 ton

altın, 41 ton gümüş kullanılarak fevkalade şaşaalı ve şatafatlı bir biçimde inşa edilen Dolmabahçe Sarayı ise çöküşün en çarpıcı işaretlerinden birisi olacaktı.

Toplumsal Huzurda Osmanlı'nın Neresindeyiz?

Fatih Sultan Mehmed zamanında Osmanlı çatısı altındaki milletler o kadar çok huzur ve refah içerisinde yaşıyorlardı ki bu devirde bir Müslüman'ın, günlerce dolaştıktan sonra yıllık zekâtını verebileceği bir tek fakir dahi bulamadığını, tarihçiler ifade etmektedir. Bunun üzerine bu Müslüman'ın, zekâtının tutarı olan parayı bir keseye koyarak İstanbul Cağaloğlu'ndaki bir ağaca asıp, üzerine de şu ilginç sözleri yazdığı rivayet edilmektedir: "Müslüman Kardeşim! Bütün aramalarım rağmen memleketimizde zekâtımı verecek kimse bulamadım. Eğer muhtaç isen, hiç çekinmeden bunu al." Bu kesenin o ağaçta üç ay kadar asılı kaldığı söylenmektedir.

Kanunî Sultan Süleyman döneminde ise, hükümdarlık yaptığı 46 yıl boyunca, başşehir İstanbul'da, yılda ortalama sadece 1 cinayet işlendiği görülmüştür. İstanbul'un 1835 yılına kadar dünyanın en büyük şehri sayıldığını göz önünde bulundurmak gerekir. Osmanlı'da saadet, emniyet ve güvenin ne denli kök salmış olduğunu gösteren, zirve çağından işte iki muhteşem misal. Nereden nereye geldiğimizin hesabını varın siz yapın.

Dünyanın İlk Standartlar ve Tüketiciyi Koruma Kanunu

II. Beyazıd devrine ait mühim kanunların başında Bursa, İstanbul ve Edirne İhtisâb Kanunnameleri gelir. Örfi hukuk ve İslâm hukuku alanında otorite olan Mevlâna Yarlalucâ Muhyiddin tarafından 1502 ila 1507 arasında hazırlanan bu kanunların tarihe geçen en önemli özellikleri, dünyanın en mükemmel ve en geniş belediye kanunu olmasıdır. Ancak bu kanunların özellikleri bunlarla bitmez. Ayrıca dünyada ilk tüketici haklarını koruma kanunu, ilk gıda maddeleri ni-

zamnamesi, ilk standartlar kanunu ve ilk çevre nizamnamesi olma özelliğine de sahiptir.

Haram Yemeyen Ordu

Yavuz Sultan Selim, Mısır Seferi'ne giderken Gebze yakınlarında bağlık-bahçelik bir arazide mola verir ve bütün askerlerin heybelerini aratır. Ancak hiçbir askerin heybesinde meyve cinsinden herhangi bir şeye rastlanmaz. Buna çok sevinen Sultan Selim Allah'a şöyle dua eder: "Allah'ım sana sonsuz şükürler olsun! Bana haram yemeyen bir ordu lütfettin. Eğer askerim içinde tek bir kişi dahi, sahibinden izinsiz bir meyve

koparıp yeseydi ve ben bunu haber alsaydım, Mısır seferinden vazgeçerdim."

Kanunî'nin Kanunîliği ve İnsanlığı

Kanunî Sultan Süleyman, Süleymaniye Camii'ni inşa etmek için yer aramış ve şimdiki tepeyi uygun bulmuştu. Fakat arsa sahiplerinden bir Yahudi, evinden memnun olduğunu ve bütün Haliç'i gördüğünü öne sürerek fiyat ne kadar yükseltirse de satmaya yanaşmamıştı. Durum padişaha arz edildiğinde buna dinin izin vermediğini söyleyip şeyhülislâma danışılmasını salık vermişti. Şeyhülislâm ise şu kararı ve-

recekti: “Yahudi'nin mülkiyet hakkına kesinlikle dokunulamaz.” Bütün iş, bizzat padişahın gidip Yahudi'yi razı etmesine kalmıştı. Hâlbuki padişah, dünyanın en muazzam devletinin sultanıydı ve istese ülkeler fetheden bir fermanıyla Yahudi'nin kulübeciğini başına geçirebilirdi. Ancak o yüce hünkâr buna tenezzül etmedi ve gidip Yahudi ile konuştu. Sonunda, başka yerde ev ve arsa vermeye ikna ederek inşaatın önündeki büyük engeli de böylelikle kaldırmış oldu. İşte şerefli ecdadımızın sergilediği insanlık anlayışı ve kanunun her daim üstün olduğu mükemmel nizam.

Yine bir gün İstanbul'un ke-

nar semtinde oturan yaşlı bir kadın, Kanunî'nin huzuruna gelip evinin soyulduğunu ve bundan kendisinin mes'ul olduğunu söyleyince padişah hiddetlenerek şöyle der: “Bana bak kadın! Sen niçin bu kadar uyku uyudun da evinin soyulduğunu duymadın!” Kadın ise şu ibretli karşılığı verir: “Padişahım, biz seni uyanık bilirdik, onun için evimizde rahat uyuyorduk!” Bu cevaptan çok etkilenen Kanunî, kadına hak verecek ve çalınan malların bedelini hazineden ödeme yoluna gidecekti.

Selimiye'deki Manevî Semboller

Padişah II. Selim zamanında Mimar Sinan tarafından

Edirne'de yapılan Selimiye Camii birçok manevî özelliği içinde barındırmaktadır: Caminin tek bir kubbesinin oluşu Allah'ın birliğini, pencerelerinin beş kademeli oluşu İslâm'ın beş şartını, bütün pencerelerinin 99 tane oluşu Allah'ın 99 ismini, vaaz kürsülerinin 4 tane oluşu 4 hak mezhebi, bütün külliyyede 32 kapının oluşu İslâm'ın 32 farzını, arka minarelerde 6 yolun olması imanın 6 şartını, caminin minarelerindeki 12 şerefenin camiye yaptıran padişahın 12. Osmanlı padişahı olduğunu sembolize etmektedir.

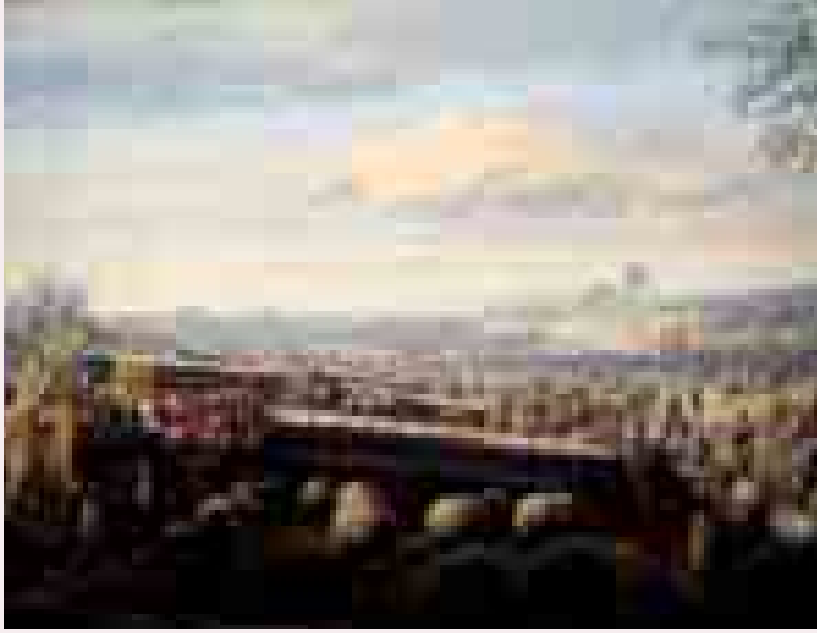
Ölümden Korkmayanların Asırlar Süren Korkusu!

1529'da beş Osmanlı askeri Nemçelilere (Avusturya) esir düşmüş ve Viyana kale kumandanının huzuruna getirilmişlerdi. Kumandan, “Siz, hangi paşanın askerlerisiniz? Osmanlı ordusunun miktarı ne? Ne kadar top ve silahınız var?” diye sordu. “...” Sessizlik karşısında kumandan kızdı. Askerlere dayanılmaz işkenceler yaptırdı, ama yine söyletmedi. Çuvala konup kalenin surlarından kayalıklara fırlatılmalarını emretti. Dört tanesi atılmış, sıra beşincisine gelmişti. “Durun beni atmayın, söyleyeceğim!” demiş, sonra da “Hey gafiller, biz ölümden korkan bir milletin çocukları olsa idik, Viyana önlerine kadar gelebilir miydik?” diye karşılık vermişti. Hakikaten de

bu yiğit ve korkusuz askerlerin içlerine attığı “Osmanlı korkusu”, Nemçelilerin yüreklerinde yüzyıllarca yer edecekti.

1534 yılında Viyana’daki St. Stephan Katedrali’nde Osmanlı

akıncılarının yaklaştığını görüp çan çalarak haber vermekle görevli bir memur tayin edilmiş, işin ilginç tarafı, bu memuriyete daha 1956 yılında Viyana Belediye Meclisinin “Artık bir Osmanlı tehlikesi kalmadığından bu vazifenin lüzumu yoktur.” şeklindeki kararı neticesinde son verilmişti.

Sultan Abdülaziz’in Napolyon’a Müthiş Cevabı

Sultan Abdülaziz’in resmî ziyaret için Paris’te bulunduğu gündü. Fransa İmparatoru III. Napolyon, padişahın şerefine bir ziyafet tertiplemişti. Sofrada padişahla yan yana oturmuşlar, sultan portakal

suyu yudumlarken imparator da şarap içiyordu. Yemeğin ortalarına doğru imparator, Girit konusunu açmak istedi: “Ekselans, Girit için en iyi çözüm yolu, Yunanistan’a terk etmektir. Ne dersiniz?” dedi.

Çok iyi Fransızca bilen Osmanlı padişahı bu teklif karşısında mosmor kesildi ve büyük bir hiddetle şu şahane cevabı verdi: “Ekselans, Girit için Osmanlı, yirmi yedi yıl kan dökerek savaşmış, her karış toprağını kanla yoğurmuştur. Ordularım da tek bir asker, donanmam da tek bir sandal kalıncaya kadar ata mirasını korumak ve kollamak azmindeyim.” Bu haysiyetli tepkiyi beklemeyen imparator özür diledi ve gönlünü almak için “Mademki fikriniz bu merkezdedir, Girit meselesi bertaraf olmuştur, rahat olunuz.” dedi. Bir başka toplantıda da imparator, aynı teklifi Keçecizâde Fuad Paşa’ya yapmış, ondan da aynı şahane cevabı almıştı:

“Girit’i aldığımız fiyata veririz, haşmetmeab!”

Tiryaki Hasan Paşa’nın Gözyaşındaki Mana

Kaniye’deki emsalsiz kahramanlığından ötürü padişah, Tiryaki Hasan Paşa’ya üç hil’at (yüksek makamdakilerin takdir ettikleri kimselere giydirdikleri kıymetli/süslü elbise; kaftan) ve murassa (mücevherlerle bezeli) kılıç ile birlikte bir de teşekkürname yollamıştı. Ayrıca onu şu övgü dolu sözlerle tebrik etmişti: “Sen ki Kaniye beylerbeyi, ihtiyar kulum ve tedbirli vezirim Hasan Paşa’sın. Gösterdiğin yararlılık her zaman şükürle anılır, berhudar (mutlu) olasın. Sana vezirlik verdim. Seninle muhasara (kuşatma) geçiren kullarım ki, Allah mübarek eyleye, bundan böyle dahi senin emrine boyun eğip her ne iş verirsen yapmakta dikkatli ve himmetli (gayretli) olalar. Sana itaatle bağlanmaları benim rızama uygundur. Bu nameyi gazi kulların önünde oku.”

Padişahın sözleri bittiğinde Tiryaki Hasan Paşa hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı. Adamlarından Faizi Çelebi sebebini sorduğunda da şu düşündürücü cevabı vermişti: “Ben ağlamayayım da kim ağlasın? Ettiğimiz küçücük bir hizmete karşı bize padişah vezirlik vermiş. Devletin vezirliği benim gibi kocamış bunaklara kaldı. Buna yanmayayım da neye yanayım.”